

Лопатинська І.С., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності ДЮІ МВС України, кандидат педагогічних наук

ВЗАЄМОДІЯ УПРАВЛІННЯ І СПІВУПРАВЛІННЯ В СТВОРЕННІ ЕМОЦІЙНО СПРИЯТЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА В КОЛЕКТИВІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Світові тенденції у галузі освіти засвідчують зростання вимог до емоційно сприятливого середовища різних типів навчальних закладів як важливого чинника гармонійного розвитку особистості молоді. Нові взаємовідносини обумовлюють пошук нових шляхів й засобів управління та співуправління в створенні емоційно сприятливого середовища студентського колективу, а саме в колективі майбутніх правоохоронців.

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що ефективним засобом розв'язання різних проблем в студентському колективі майбутніх правоохоронців, є взаємодія управління та співуправління в системі відносин «викладач-студентський колектив». Визначення пріоритетів та розробка програм, стратегії і тактики цієї взаємодії є важливим засобом

створення емоційно сприятливого середовища в колективі майбутніх правоохоронців, як умова ефективного вирішення професійних проблем. Формування особистості, як майбутнього фахівця правоохоронних органів відбувається не тільки в процесі навчання, але й під впливом емоційно сприятливого середовища, в якому перебуває та виховується сильна особистість студента. Середовище - це певна продумана система людських взаємовідносин, це сукупність управлінських рішень, дій, що стимулюють досягнення колективної мети.

Під емоційно сприятливим середовищем маємо на увазі сукупність умов, що сприяють психологічному комфорту й успішному розвитку особистості майбутнього правоохоронця в колективі. Управління створенням емоційно сприятливого середовища відбувається в студентському колективі під керівництвом викладача та співпрацею, співуправлінням органів самоврядування. В основу управлінських дій викладача та співуправління з студентським активом мають бути покладені принципи управлінської діяльності. М.Поташник виділяє принцип системності, що передбачає розвиненість у роботі викладача всіх управлінських функцій, його взаємодії з студентським активом щодо організації колективної діяльності та створення емоційно сприятливого середовища в колективі майбутніх фахівців правоохоронних органів. Цей принцип обумовлює систему управлінських дій викладача і співуправлінських дій студентського колективу в оздоровленні його психологічного клімату. А система, в свою чергу, об'єднує компоненти діяльності: мотиви - мету - завдання - зміст - форми - методи - умови - результати [2, с. 15].

Взаємодія управління й співуправління щодо створення емоційно сприятливого середовища в колективі - це особлива діяльність, в якій суб'єктами є (викладач, студентський колектив і його актив) за допомогою планування організації, керівництва і контролю забезпечують організованість колективної діяльності на забезпечення психологічного комфорту для кожного її учасника. Управління і співуправління в колективі майбутніх правоохоронців мають бути спрямовані на пізнання кожним студентом цінності своєї особистості через відношення до перспективи. Управлінські дії викладача мають бути спрямовані на стимулювання управлінських дій активу, на

постановку складних задач, які прагнуть студенти, на колективні зусилля для їх досягнення. Взаємодія управління і співуправління у системі відношень «викладач - колектив» реалізується різними формами колективних дій. Основою цих дій він вважає, товариську єдність і спільність мети, інтереси викладача та студентів в її досягненні. Успіх управління та співуправління у створенні емоційно сприятливого середовища можливий лише тоді, коли всі учасники навчально-виховного процесу «запалені однією думкою, одним принципом, одним стилем, які працюють єдиною» [1, с. 19].

Оздоровлення клімату, становлення емоційно сприятливого середовища в колективі обумовлюється вмінням викладача делегувати частину прав і свободи дій органам студентського самоврядування. Діяльність органів самоврядування на принципах свободи дій, самодіяльності, колективного успіху характеризує не тільки єдність мети і діяльності, але й єдність переживань та суджень студентів, їх емоційного настрою і задоволеності колективними діями.

Змістовність та багатогранність форм взаємодії управлінських дій викладача й органів студентського самоврядування є основою створення емоційно сприятливого середовища, важливого чинника виховання по відношенню до кожного члена колективу. Взаємодія управління і співуправління у життєдіяльності колективу майбутніх правоохоронців позитивно впливає на розвиток самостійності, інтересів, активності, адекватної самооцінки, характеру самоствердження студентів у колективній діяльності, є засобом створення емоційно сприятливого середовища, яке стимулює розвиток стійких професійних здібностей і стилю діяльності майбутнього правоохоронця. Грамотні управлінські дії дозволяють перетворити усіх учасників взаємодії на суб'єктів спілкування, допомогти подолати різноманітні психологічні бар'єри.

Управління та співуправління в створенні емоційно сприятливих умов спілкування в системі відношень «викладач - студентський актив - колектив студентів» знаходять вираження наступне: особливості комунікативних можливостей викладача; характер взаємин його з членами студентського колективу та органами самоврядування; рівня сформованості колективу;

культури управлінських дій учасників процесу управління та співуправління; стилю спілкування та співтворчості в колективі.

Від стилю управління та співуправління життєдіяльністю студентського колективу залежить психологічна атмосфера, емоційний добробут його членів, що забезпечує емоційне задоволення студентів, приводить до переживання психологічного комфорту. У такому середовищі відбувається стабілізація складу засобів і способів здійснення колективної діяльності та спілкування, складається цілісна структура управління та співуправління розвитку колективу, професійно-спрямований стиль співпраці та спілкування.

Вирішальне значення взаємодії управління та співуправління в колективній діяльності належить вихованню лідерських якостей майбутніх працівників правоохоронних органів. Необхідно наголошувати на формуванні у кожного майбутнього правоохоронця почуття обов'язку і поняття честі, вміння підкорятися вимогам колективу, бути активним організатором, вміти володіти собою і впливати на інших. Емоційно сприятливе середовище колективу забезпечує «самопочуття людини в колективі, характер її колективних зв'язків й реакцій, її дисциплінованість, готовність до дій і гальмування, здібність такту і орієнтування, принциповість і емоційне перспективне устремління»[1, с. 120].

Викладач та студентський актив повинні формувати уміння спільно виробляти стратегію і тактику управлінських дій, конструктивно обговорювати проблеми, формулювати мету, вислухати колегу, зрозуміти його точку зору, прийняти чи тактовно й аргументовано відхилити.

Від створення доброзичливої атмосфери, сприятливого клімату взаємин викладача та студентів, міжособистісних їх стосунків залежить успіх колективної діяльності, виховний вплив на особистість майбутнього правоохоронця, налаштованість та її орієнтація на гармонійно-ціннісний розвиток, забезпечення необхідних умов для успішної реалізації програми формування впевненої особистості з загальнолюдськими цінностями; розвиток її індивідуальних нахилів, здібностей; становлення гуманних і демократичних відносин у колективі майбутніх правоохоронців.

Список використаних джерел

1. Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу/ А.С.Макаренко. - К.: Вища школа, 1969.
2. Поташник М.М. Качество образования: проблемы и технологии управления/ М.М. Поташник, 2002. - 80с.

Домбровська Н.С., викладач кафедри кримінально-виконавчого права Інституту кримінально-виконавчої служби України

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ

Відповідно до частини 4 статті 59 Конституції України кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [1]. Указана норма розповсюджується на всіх громадян без винятку, в тому числі і на засуджених до позбавлення волі, захист прав яких є чи не найгострішою проблемою сьогодення.

Аналізуючи чинне законодавство можна зазначити, що перелік прав засуджених до позбавлення волі з кожним днем розширюється в напрямку гуманізації та поліпшення становища такої категорії осіб. Разом з тим, окрім нормативного закріплення тих чи інших прав мають бути певні гарантії їх реалізації, забезпечення непорушності та відновлення.

На жаль, мають місце порушення прав засуджених до позбавлення волі про що свідчать результати моніторингові місць несвободи, звіти за результатами їх відвідування уповноваженими державними, міжнародними та громадськими інституціями. Зокрема, факти порушення прав засуджених до позбавлення волі знайшли своє відображення у таких документах: Моніторинг місць несвободи в Україні: стан реалізації національного превентивного механізму доповідь за 2014 рік [2], щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2015 році [3], звіт до українського уряду за підсумками візиту в Україну здійсненого Європейським комітетом з попередження тортур і нелюдського або принижуючого гідність поводження